į įžemį įgilintų objektų vietose kultūrinis sluoksnis dar storesnis. Viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis stipriai apardyta XX a. Kultūrinis sluoksnis plonesnis prie Polocko gatvės, tikėtina, kad jis gali būti suardytas net tiesiant elektros kabelius (paprastai tiesiami 0,7–1 m gylyje). Atliekant detaliuosius tyrimus prie pastato V dalies, 86 m^2 plote, nustatyta, kad tiriamoje vietoje pagrindinė kultūrinio sluoksnio dalis stipriai apardyta, tačiau esama didelių į įžemį iki 3 m įgilintų objektų – ūkinių duobių. Jose aptikta XV–XVIII a. datuojamų archeologinių radinių. Žvalgymai atkasant pastato V sienos pamatus naujos informacijos nesuteikė – plote žvalgyti beveik visiškai anksčiau vykusių darbų metu suardyti kultūrinio sluoksnio horizontai, fiksuoti į įžemį įgilinti objektai.

Polocko St. 2

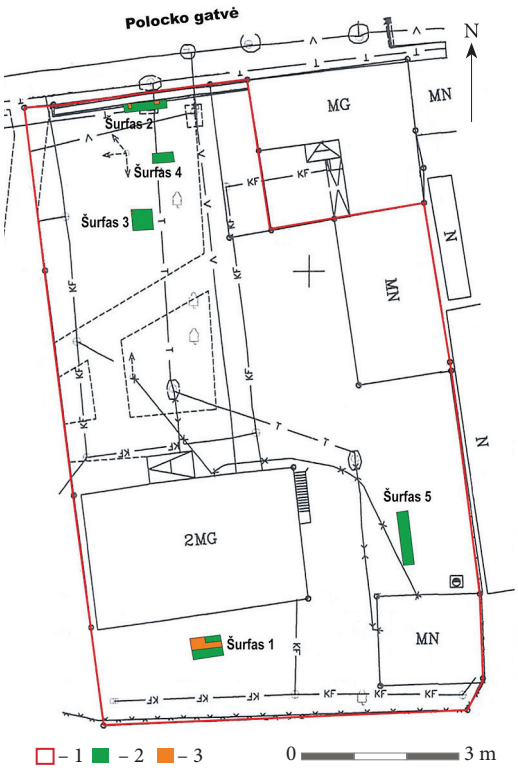
In 2015, the investigation, begun in 2014, on and beside the plot at Polocko St. 2 in the historic Vilnius suburb of Užupis was continued (Fig. 1). After the demolition of the valueless Soviet era buildings, 304 m^2 were excavated. The investigation's results supplemented the facts, established during the 2014 investigation, about the development of this part of Vilnius. The investigation in the N part of the plot on Krivių Street (Fig. 2) yielded perhaps the largest number of new facts. The site of a wooden well created, it is thought, in the 18th century, was excavated there (Fig. 3). Three burials of individuals who probably died in the mid-17th century during the war with Moscow were discovered. The remains of a late 16th-century wooden building, which was connected with the pottery production that occurred at this site, were found. It is interesting that the building does not have right-angled corners and was probably a trapezium. The remains of kiln from this period were also unearthed (Fig. 4). Owing to later production activities, the kiln had been partially demolished, which made its structure difficult to determine. It is interesting that millstones had been used to create the steps leading to the kiln's firebox. An arrowhead discovered during the investigation is indirect evidence of the battles in Vilnius that were waged with the Teutonic Knights and their allies. Some of the wooden structures, the remains of which had survived in the natural sand, should perhaps also be connected with this period (Fig. 5).

Linas Girlevičius, Atas Žvirblys

Polocko gatvė 7

Vilniaus senojo miesto su priemiesčiais (UK 25504) ir Vilniaus senamiesčio (UK 16073) teritorijoje, sklype Polocko g. 7 atlikti žvalgomieji tyrimai, nes jame numatomi didelės apimties statybos ir remonto darbai, o archeologiniai tyrimai sklype iki šiol nevyko. Numatyta rekonstruoti XIX a. statytą sklypo gilumoje stovintį pastatą, taip pat statyti naujus: atkurti sklypo Š dalyje prie gatvės stovėjusį pastatą bei sklypo R ir PR dalyse vietoje dabar esančių mūrinių pastatų statyti naujus. Tyrimais siekta patikslinti šioje Vilniaus miesto vietoje slūgsančio kultūrinio sluoksnio datavimą, storį, pobūdį, galbūt aptikti ankstesnio užstatymo liekanų, nustatyti, ar sklype esama archeologinių radinių, urbanistinių struktūrų liekanų ar kitokių radinių, kurie galėtų turėti įtakos įgyvendinant rengiamą statybos darbų projektą.

Arčiausiai tiriamos vietos 2012 ir 2014 m. archeologiniai tyrimai atlikti greta, į V nuo tiriamojo sklypo esančiame sklype Polocko g. 7A (žr. *ATL 2012 metais*, V., 2013, p. 461–463; *ATL 2014 metais*, V., 2015, p. 424–428). Nustatyta,

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – sklypo dalies ribos; 2 – šurfų vietos; 3 – aptikti mūrai. L. Girlevičiaus brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – boundaries of part of the plot; 2 – test pit sites; 3 – discovered masonry walls

kad sklypo viduryje esama kažkokios rėvos (veikiausiai iš 1808 m. Vilniaus žinomo upelio vietos). Šio reljefo darinio pakraščiuose surasti 3 žmonių kapai. Taip pat surasta, kaip manoma, ūkinės paskirties pastato liekanų. Aptikti iki 2,5 m storio XVI–XVII a. datuojami kultūrinio sluoksnio horizontai su XV a. archeologiniais radiniais.

Sklypas, kuriame 2015 m. buvo atliekami tyrimai, žemėja Š–P kryptimis, nuo Polocko gatvės Vilnios upės link. Žvalgomųjų tyrimų metu ištirti 4 įvairaus dydžio šurfai (1 pav.), iš viso 20,2 m^2 plotas.

Šurfas 1, 3x2 m dydžio, tirtas sklypo P dalyje, į P nuo pagrindinio sklype stovinčio pastato. Po 75 cm storio vėlyvais sluoksniais šurfe atkastas pilkos žemės archeologinis sluoksnis. 90 cm gylyje atkastas V–R kryptimi orientuotas pamatas iš akmenų ir plytgalių. Mūras dalinai rištas kalkių skiediniu, įgilintas iki 1,3 m, o kai kur – dar giliau nuo žemės paviršiaus. Manoma, kad šis mūras – iki II Pasaulinio karo šioje vietoje galbūt stovėjusio priestato pamatinės dalies liekanos. Gilinantis šurfo P dalyje, 1,3 m gylyje šurfo centrinėje dalyje atkastas mūro luitas iš sunykusių plytų (2 pav.). Tame gylyje, kuriame atkastas mūras, kastame pilkos žemės grunte būta ir perdegusio molio, griuvenų. Manome, kad šis mūras – gamybinės krosnies skliauto liekanos. Plytos sunykusiame mūro gabale yra apie 8 cm storio, tačiau tiksliau (XVI–XVII a.?) spėjamos krosnies liekanos nedatuotos. Šurfo P dalyje pasiekus 1,45 m gylį, gruntas buvo šlapias. Grąžtu nustatyta, kad šlyno įžemis čia slūgso 2,25 m gylyje nuo žemės paviršiaus, o virš jo esantis vientisas pilkos žemės su akmenukais, kalkių skiedinio gabaliukais ir griuvenomis sluoksnis yra labai vandeningas. Todėl, siekiant nesukelti griūties, šurfo P dalis giliau nebekasta. Toliau gilintasi šurfo ŠV dalyje, o 1,65 m gylyje čia pasiektas žvyro įžemis. Apatinėje kultūrinio sluoksnio dalyje šurfe aptikta nedaug archeologinių radinių, kurie datuoti XVII–XIX a.

Šurfais 2, 3 ir 4 siekta nustatyti tikslesnius sklypo Š–ŠV dalyje XIX a. stovėjusio pastato liekanų parametrus. Prie Polocko gatvės yra dalinai išlikęs šio pastato Š (gatvės) fasadas, kuris vėliau panaudotas statant mūrinę tvorą, integruotas į ją. Lyginant esamą sklypo planą

su istoriniu XIX a. vidurio tikrosios būklės planu, bandyta nustatyti tikslius šio neišlikusio pastato parametrus. Parenkant vietą ***šurfui 2*** atsižvelgta ir į dabartinės tvoros mūro deformacijas. Šis šurfas tirtas prie tvoros mūro. 4x0,8 m dydžio šurfas yra ištęstas V–R kryptimis. Kultūrinis sluoksnis šurfe permaišytas anksčiau vykusių žemės darbų metu, šurfe gilintasi iki 1,05–1,3 m. Atkastos dviejų buvusio pastato gatvės fasado sienai statmenų mūro sienų liekanos. Atkasta buvusio gatvės fasado, dabar tvoros, mūro apatinė dalis kaip ir aukščiau aprašytos sienos mūrytos iš 27x17x6 cm dydžio ar panašių proporcijų degto molio plytų. Viršutinė šio mūro dalis – iš klasicistinių proporcijų (24x12x5 cm ir panašaus dydžio) degto molio plytų, ričtų kalkių skiediniu. Mūro sienų įgilinimas nenustatytas. Įžemis šurfe nepasiektas.

Šurfas 3 tirtas į P nuo šurfo 2, spėjamoje anksčiau šioje vietoje stovėjusio pastato P sienos vietoje. Šurfas 2x2 m dydžio, tirtas iki 2,4 m gylio nuo žemės paviršiaus. Po viršutiniais sluoksniais nuo 55 cm gylio jame tirtas nesuardytas kultūrinis sluoksnis, o vietose, kuriose nebūta perkasimų, 1,4–1,7 m gylyje šurfe pasiektas smėlio, žvyro įžemis. V ir R dalyse šurfo plane išryškėjo į įžemį įgilinti perkasimai. Šurfo R dalyje pilka smėlinga žeme užpildyto perkasimo apatinėje dalyje 1,9–2,2 m gylyje tirtas tamsiai pilkos spalvos žemės su smėliu sluoksnis. Manoma, kad jis susiformavo nykstant kažkokioms organinėms medžiagoms. 2,15–2,2 m gylyje po šiuo perkasimu pasiektas žvyro įžemis. Šurfo V dalyje perkasimo, kuris užpildytas su pilka žeme maišyto perdegusio molio sluoksniu, apačioje atkasta mūrinė konstrukcija (3 pav.). Tai iš renesansinių (ankstyvojo baroko) proporcijų (pvz., 30x15x7 cm dydžio) geltonos spalvos degto molio plytų su išilginėmis braukomis formuota (moliu rišta?) konstrukcija – spėjamos keramikos degimo krosnies pakraštys ar kampas. Šurfe atkasta šio statinio dalis statyta ant smėlio įžemio, kuris šurfo ŠV

2 pav. Spėjamos gamybinės krosnies liekanos, aptiktos šurfe 1. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 2. The remains of the conjectured production furnace discovered in test pit 1

3 pav. Spėjamos gamybinės krosnies liekanos, aptiktos šurfe 3. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 3. The remains of the conjectured production furnace discovered in test pit 3

dalyje pasiektas 2,3 m gylyje. Šurfe aptikta nedaug archeologinių radinių, daugiausia buitinės keramikos fragmentų, ankstyviausi kurių datuoti XVII a.

Šurfas 4 tirtas į P nuo šurfo 2, spėjamoje anksčiau šioje vietoje stovėjusio pastato R sienos vietoje. Šurfas 2x1 m dydžio, orientuotas R–V kryptimis, tirtas iki 2,4 m gylio. Didžiojoje šurfo tūrio dalyje po viršutiniais sluoksniais kastas maišytas pilkos žemės sluoksnis, suformuotas tarybiniu laikotarpiu klojant čia vamzdį, kuris šurfe aptiktas 2,05 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Mažiau apardytas sluoksnis fiksuotas šurfo PR kampe. Čia 0,35–1 m gylyje fiksuotas tamsiai pilkos smėlingos žemės sluoksnis, kuris galėtų būti datuojamas XIX–XX a. Žemiau šio sluoksnio, 1–1,4 m gylyje fiksuotas apatinis kultūrinio sluoksnio horizontas – pilkos smėlingos žemės sluoksnis. 1,4 m gylyje pasiektas smėlio, žvyro įžemis.

Šurfas 5 tirtas sklypo PR dalyje, jis 5x1 m dydžio. Kultūrinis sluoksnis jame permaišytas anksčiau vykusių žemės darbų metu. Šurfe gilintasi iki 1,05–1,3 m gylio, didžiojoje šurfo dalyje 1 m gylyje pasiektas įžemis. Buvusio pastato patvarių konstrukcijų neaptikta.

Tyrimų metu nustatyta, kad vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai sklype yra stipriai pažeisti arba virš jų suformuoti gana stori nevertingi supiltiniai sluoksniai. Tačiau sklype esama į įžemį įgilintų su keraminių dirbinių gamyba siejamų objektų, todėl archeologinius tyrimus būtina tęsti.

Polocko St. 7

The reconstruction of the existing building and the construction of new buildings are foreseen on the plot at Polocko St. 7 in the historical Vilnius suburb of Užupis. The plot is on a high bank of the River Vilnia and on the old road to Ruthenia. Owing to the work foreseen on this plot, which had yet to be investigated archaeologically, a survey was conducted. Four test pits (a total of 20.2 m^2) were excavated (Fig. 1). From the old historical plans, it is known that a larger number of buildings, which have not survived, used to stand on this plot; their remains were sought during the investigation. No really precise parameters could be determined for the former buildings, but the remains of conjectured 16^{th}(?)–17th-century production furnaces were discovered in test pits 1 and 3 (Figs. 2–3). These structures had been set into the natural soil; there could be more of them on the plot's boundaries. The valuable cultural layer horizons on the plot have been heavily damaged or buried under fairly thick, worthless fill layers. The investigation on this Vilnius Old Town plot is foreseen to continue.

Linas Girlevičius

Rinktinės gatvė 2

2015 m. gruodžio mėnesį atlikti Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (UK 25504) teritorijos sklypo Rinktinės g. 2 Š dalies žvalgomieji tyrimai. Čia, istorinio Piromonto priemiesčio teritorijoje, numatoma statyti naują pastatą. Žvalgomųjų tyrimų metu buvo siekiama nustatyti tiriamoje sklypo dalyje esančio kultūrinio sluoksnio vertę, būklę, pobūdį, datavimą, patikslinti, ar numatytų žemės darbų vietose esama archeologinių struktūrų, stambių archeologinių radinių.

Anksčiau sklype archeologiniai tyrimai nebuvo atliekami. Bene didžiausios apimties archeologiniai tyrimai (žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai) netoli vyko 2002 m., vadovaujant G. Gendrėnui ir E. Ožalui (*ATL 2002 metais*,